

Decisiones Sacramentales, Theologicæ, Canonicæ, & Legales

In Quibus Tota materia Sacramentorum, Theologiæ Moralis, Juris Canonici, & Quæstiones plurimæ Juris Civilis explicantur, dilucidantur, & traduntur, Eruditionibus, Historiis, & Exemplis adornatæ ; Opus Episcopis, Vicariis, Parochis, Confessariis, aliisque Studiosis utile, ac jucundum In Libris novem ...

Via Lactea Sive Institutiones Iuris Canonici

Chiericato, Giovanni Maria

Augustæ Vindelicorum, 1730

Tit. VIII. De Exceptionibus, & Replicationibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94613](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94613)

Quò ad Quartum. Regulariter in omnibus causis Libelli sunt offerendi; sed nonnulli sunt casus, in quibus Libelli solemnitas non est necessaria. Primus est in causis summariis, & in quibus proceditur sine strepitu iudicii. *Clem. saepe de Verb. signif.* Vel si causæ sint viles. *Auth. Nisi breviores. C. de Sent. ex brevilog. recit.* Tertiò si ex consensu partium fuisset remissa hæc solemnitas, vel si hoc de Consuetudine introductum sit, ut non detur Libellus: Sunt & alii plures Casus similes, quos refert Speculator in tit. de Libelli concept. in cap. In quibus casib. vel causis sit offeren. Libell. vel non in 3. par. sui Operis.

Quò ad Postremum. Libellus ab Actore edendus debet continere nomen Actoris, & Rei, qualitatem actionis, & petiti rei, & etiam nomen Iudicantis, quod non intelligas nomen proprium, sed nomen dignitatis, & officii; & si personalis actione agendum erit, petendi quoque causa erit exprimenda; aliàs Reus respondere non tenetur. *§. Exprimer. hoc tit. latè per Hostien. in Summa eod. §. Quod continere debeat. cap. Querelam. de Elect.* Et si Libellus non contineat legitimam formam, eum poterit Iudex concerpere, & destruere. *cap. Sacerdotibus, & ibi Gloss. in verb. incendit. 11. q. 1.*

Formam autem Libelli potes legere expressam in his versibus sequentibus:

Quis, Qui, coram Quo, quo Jure petatur, & à Quo?

Redè compositus quisque Libellus habet.

Vel Clarius:

*Convenit nomen cum nomine Convenientis,
Iudicis & nomen scribet, Causamque petendi,
Et quascunque peteres, illas scribere debet.*

Oblato tamen Libello, dandæ sunt Reo dilationes: ut deliberet, cedendum sibi sit, an contendendum? acceptandus, an recusandus Iudex? & denique ut proponat, si quas habet, exceptiones. *§. Oblato. hoc tit. de Auth. Offeratur; & istæ Induciæ remittuntur arbitrio Iudicis. Abb. in cap. Cum in veteri. Quint. not. de Elect.* Hoc tamen intelligas de Induciis legitimis: quæ enim propter calumniam petuntur, & ad Iudicium subterfugiendum, non conceduntur; immò contra petentem præsumptionem faciunt. *cap. Nullus ext. de Præsumpt.*

TIT. VIII.

De Exceptionibus, & Replicationibus.

Quoniam ut supra diximus, oblato Libello, Reus potest excipere; quod sit vel ante litem contestationem, vel post litem contestatam; ideo ut instruamur circa hujusmodi exceptiones proponendas, ob id nunc de hac materia tractatur; & videbimus:

1. Quid sit Exceptio?
2. Quot ejus species?
3. Quando sint proponendæ Exceptiones?
4. Quid sit Replicatio?

Quò ad Primum. Exceptio nil aliud est, quam actionis, seu intentionis exclusio; ut hic in princip. Quod declara secundum Abb. in Rubric. ext. eod. ut scilicet Exceptio dicatur actionis exclusio, quando in veritate competit actio, & eam per Exceptionem excludi oportet; ut cum promitto tibi, vel metu compulsus, vel dolo;

nam hoc casu mero Jure Civili ex stipulatione oritur actio; sed adversus eam excipitur de dolo, vel metu: ut in princip. Instit. Civil. de Except. Dicitur etiam exceptio exclusio Intentionis, quando actio in veritate non competit actori, agit tamen de facto; ut si petas à me decem, & ego excipio me solvisse; nam si hoc verum est, nulla tibi competit actio cum solutione ejus, quod debetur, omnis tollatur obligatio. In princip. Instit. Civil. Quib. mod. toll. obl. vide aliqua de hoc per Bart. in l. Julianus. ff. de Cond. indeb.

Quò ad Secundum. Exceptiones sunt vel Dilatoriae, quæ rem, & Iudicium differunt, ut hic in princip. §. Appellantur. Instit. Civil. eod. Aut sunt Peremptoriae, vel Elisoriae; quæ scilicet totum Jus agentis perimunt, & semper agentibus obstant. *§. Peremptoria. h. r. §. Perpetua. Inst. eod.* Et scias, quòd istæ exceptiones ideo duplici nomine appellantur, quia inter se etiam differunt, ut per Abb. in sua Practica cap. 16. Ubi Peremptorias putat eas appellari oportere, quæ funditus, vel in totum perimunt, & tollunt obligationem civilem, & naturalem; ut exceptio solutionis, & acceptilationis; quæ secundum eum ibidem defensionis potius, quam exceptiones sunt appellandæ, quia actionis non sunt exclusivæ. Quædam verò sunt exceptiones, quæ non perimunt, sed elidunt, ut pacti conventi, doli, metus, & has putat melius dici posse elisorias, quam peremptorias; ita distinguit Abb. in loco supra allegato.

Rursus dilatoriarum quædam respiciunt personam Iudicis, quædam Agentis, quædam Rei conventi; quædam verò Actionis, & causæ qualitatem, ut hic in princip.

Personam Iudicis respiciunt, quæ vel illius incompetentiam arguunt, vel de ipso suspicionem ingerunt. *§. Personam. hoc tit. cap. Si diligenti. & per tot. tit. de Foro Competen.* Et de hoc dictum est supra in tit. de Iudic. dum egimus de Iudicis recusatione; & est text. in cap. Cum spirituali. de Appellat. cap. Suspicionis. de Offic. delegat. & hæc declinatoriæ etiam appellantur. *d. §. Personam.* Actoris partem illæ spectant, quæ ipsum non habere legitimam personam standi in Iudicio demonstrant. *§. Actoris hoc tit. ut puta si quis per Monachum, vel Regularem, aut Clericum agere velit. cap. 1. de Syndic. c. Qui verè. 16. quest. 1.* Item si quis tanquam Procurator, vel Syndicus, vel Tutor, vel Curator compareat; & illum Tutorem, aut Curatorem, Procuratoremve, sive Syndicum esse negetur. *Bart. in l. 3. §. Defendi. ff. Ex quib. caus. in possess. eat. Vel sua non interesse. Abb. in cap. Ex parte. de Testib. Vel audiri non debere protestetur, ut per Abb. in c. Quia frustra. de Usur. in fin.*

Personam autem Rei respiciunt, veluti si quis ab eo, qui alienam litem defendit, de Iudicato solvendo cautionem postulet. *l. Qui proprio. §. Qui alium ff. de Procurat. l. Exigendi. C. eod. tit.* Aut si ab Actore se spoliatum esse Reus conventus coram Iudice queratur, & ideo restitutionis beneficium imploret. *cap. Cum dilectus: ubi Abb. de Ord. cognit. Vel si actorem ex legitima causa domum revocet. c. fin. de for. compet. l. 2. ff. de Iudic.*

Actionem autem, & Causam respiciunt: ut cum proponitur de ineptitudine, aut incertitudine Libelli, delitis pendentiæ. *Bald. in l. Per-*

emptorias. in fin. C. sent. rescindi non posse. Felin. in c. Exceptionem eodem. Aut cum nondum diem solutionis venisse ostenditur. l. 3. in fin. l. Non. in fin. ff. Quando dies usufructus cedat. Atque hæc dilatoria præter supradictas causas ducuntur ex loco, ut quia non sit tutus. Clem. Pastoralis. de Re Judic. Ex tempore; ut si nimis angustum tempus assignetur. §. quæst. 2. cap. 1. & cap. Si primates; vel ex Feriis, &c. ut supra diximus.

Peremptoriarum autem exceptionum alia dicuntur peremptoriae litis finitæ: quædam simpliciter Peremptoriae.

Peremptoriae litis finitæ sunt, quæ litis impediunt ingressum, ut Transactionis, Jurisjurandi, & Rei Judicatae. cap. 1. & ibi Abb. de Transact. & notatur in c. fin. extr. eod. in 6. Jurisjurandi, siue sit pactum juratum de non petendo, siue de non agendo, siue simplex Juramentum de non petendo; namque omni casu hæc exceptio impedit litis contestationem; & hæc ad Rescriptum, & ad processum apponi potest. DD. communiter, quos refert Perusius in cap. 1. de Lit. contest. in 6. Facit l. 2. de Jurejur. c. Et si Christus. extr. eod. de Jurejur. cap. Veniens. de Accus. Rei Judicatae, ab eo scilicet, cui fuit Jus dicendi. l. 4. §. Condemnatum. ff. de Re Judic. l. Non putavit. §. Non quavis. ff. de Bon. poss. contr. tabul. Ratio autem, quare hujusmodi exceptiones impediunt litis contestationem, ea est, quia absonum videtur de novo Judicium incipere, quod Transactione, Jurejurando, & Sententia semel finit decisum: ita dicit textus in §. Harum. h. t. Facit l. Causas. & l. Fratris. C. de Transact.

Cæteræ verò, quæ simpliciter peremptoriae dicuntur, ut doli mali, metus, & pacti conventi, non impediunt litis contestationem. §. Cætera hoc tit. cap. 1. & 2. de Lit. contest. in 6. Nisi notoriae sint, & ut dici solet vulgò, manifestæ; ut per Abb. in capit. 1. de Oper. novi nuntiatione.

Sunt etiam alia exceptiones, quæ mixtæ, siue anomalæ dicuntur secundum Hostiens. in Summ. eod. §. Quæ sit exceptionum divisio? Et has Abb. in sua præf. cap. 62. Præjudiciales appellat. §. Sunt etiam hoc tit. §. Præjudiciales. Inst. Civil. de Action. Et de his not. per Abb. in cap. 3. De ord. cognit. Hujusmodi est exceptio consanguinitatis, causæ restitutionis in integrum, exceptio Natalium, & similes, de quibus inferius videbimus.

Rursus exceptionum alia Perpetuæ sunt, alia verò Temporales, ut ff. eod. l. 3. Item alia Personales, alia Reales. Personales non transgrediuntur personam, cui competunt, & omnibus, qui ex persona illius conveniuntur. l. Exceptiones. la 2. & in princ. ff. eod. tit. & §. Rei.

Exemplum Temporalium est, ut exceptio pacti conventi ad Tempus, vel etiam exceptio Procuratoris; & hujusmodi exceptiones temporales dicuntur, quia non semper locum habent, sed evitari possunt.

Exemplum Perpetuarum est, ut doli mali, Rei Judicatae; & si quid contra leges, & Senatus consulta factum esse dicetur; & hæc dicuntur perpetuæ, quia semper habent locum; & in quacunque parte Judicii possunt apponi. d. l. 3. Sed hæc aut sunt dilatoriae, aut peremptoriae, ut ibi videre est; quod etiam ex infra dicendis apparebit.

Exemplum Realium est, ut Rei Judicatae, doli mali, Jurisjurandi, Quod metus causa; hæc liquidem ad fideiussorem transeunt. d. l. Exceptiones, la secunda. ff. eod. & hæc Peremptoriae sunt.

Exemplum Personalium est, ut puta quod Socius, vel Maritus non teneatur ultra id quod facere possit. l. Verum. §. 1. ff. pro Soc. l. Maritum. ff. Solutio Matrimonio, & alia. l. Sunt qui ff. de Re Jud. Hæc exceptio non competit fideiussori. d. l. Exceptiones. Sed hæc omnes dilatoriae sunt, & Temporales.

Quò ad Tertium. Scire debes, quòd regulariter omnes dilatoriae proponuntur ante litis contestationem. §. Hæc vel. hoc tit. Et dixi regulariter, quia quandoque etiam post litem contestatam opponuntur ut per Canonistas in d. c. Exceptionem. eod. & ex infra dicendis apparebit. Illarum autem, quas Declinatorias appellavimus, debent proponi ante omne dilatoriam exceptionem §. Exceptionem. 3. quæst. 6. c. Pastoralis. eod. cap. Inter Monasterium, de Re Judic. In cap. Quoniam contra, de Probat. Unde si excipiens aliam exceptionem opponat; ut puta, quòd Adversarius sit excommunicatus; vel aliam proposuerit exceptionem; tunc non potest declinatoriam fori proponere; ut quia videtur, in Judicem consensisse. §. Item si quis testibus. 4. quæst. 3. cap. Cujus in agendo. 3. quæst. 8. & latè tractatur in cap. Inter Monasterium. de Re Judic.

Itaque Dilatoriae ante litis contestationem debent proponi. d. cap. Inter Monasterium. cap. Pastoralis. extr. eod. Excipitur primò dilatoria solutionis, quæ quamvis debeat proponi ante litem contestatam, tamen probanda est, postquam Actor fundavit intentionem suam. l. Exceptionem. C. de Probat. d. §. Exceptionem. 3. quæst. 6. Et etiam quandoque potest proponi in causa appellationis. c. Cum Joannes. de Fide Instrum. l. Siquidem. C. eod. Et ne decipiaris, nota, quòd dilatoria solutionis dicitur, quæ solutionem differt; ut exceptio pacti conventi temporalis; item illarum exceptiones, quæ dantur quibusdam personis, ut non conveniantur, nisi in quantum facere possunt. d. l. Sunt qui. Secundo loco excipitur illa exceptio, quæ lite contestata Reo incipit competere. c. Insinuante. ubi DD. de Offic. deleg. d. c. Pastoralis: vel quæ postmodum ad ejus pervenit notitiam; quo casu Jurejurando fidem facere debet, rem ita esse. §. Sed & lite. hoc tit. cap. Prasentium. de Testib. & plene habetur in d. cap. Pastoralis. Et tandem excipiuntur illarum exceptiones, quæ judicium redderent nullum retro; cujusmodi sunt exceptio proveniens ex defectu mandati, cap. In nostra. & ibi Abb. de Procurat. Vel illa, quæ defectum Jurisdictionis arguit, ut ibidem. vel etiam exceptio incertitudinis Libelli, quæ licet sit dilatoria, poterit quandoque opponi post sententiam; videlicet cum talis est incertitudo, & ineptitudo Libelli, quæ non concludit Jus agendi, nec super eo sententia formari potest, ut per Abb. in cap. Cum dilectus, de Empt. & vendit. Excipitur etiam exceptio illa, quòd quis non conveniatur, nisi in quantum facere potest; nam potest proponi post litem contestatam; & etiam post sententiam; ne plus extorqueatur, quam condemnatus facere potest. l. Inter eos. in fin. ff. de Re Judic. l. In condemnatione. De Verb. signific.

Item excipitur exceptio excommunicationis, quæ in sui substantia dilatoria dicitur; quia ea probata Judicium, sive processus est nullus, sed actio remanet salva. *cap. Ad probandum. ext. de Rejudic.* Itaque hæc exceptio proponitur quandoque, & ante litis contestationem, & etiam post sententiam. *c. Exceptionem. ext. eod. d. c. Ad probandum. c. 1. eod. in 6.* Et hoc est speciale in hac exceptione, ne quisquam in periculum animæ excommunicato communicare compellatur, ut dictis Juribus. Et in hac exceptione proponenda certa forma est servanda. *§. Sed cum. hoc rit. dict. cap. 1. eod. in 6.* Ut scilicet, qui eam opponit, speciem illius, & nomen excommunicationis exprimat, & intra octo dies eam probet. Quod ideo introductum est, quia malitiose frequenter opponitur; ut *ibi, & in d. §. Sed cum.* Requiritur autem quod speciem excommunicationis exprimat, quia minor excommunicatio non excludit quem à Judicio. *cap. Engeltrudam. 3. q. 4. c. Si quem. de Sent. excommun.*

Hoc tamen verum est, quod si Actor appellavit à sententia, non potest excommunicationis opposita prætextu à prosecutione appellationis excludi. *Abb. in cap. Significavit. & in c. fin. eod. & in d. c. Pastoralis.* Et supradicta procedunt, quando Actor excommunicatio opponitur: cæterum si Reo opponatur, licet reconvenire non possit, tamen admittitur ad proponendum suas legitimas defensiones. *§. Reus. hoc rit. c. Cum inter. eod. cap. Intelleximus. de Judic. ubi de hoc.* Absurdum enim esset, si Actore impugnante, defensionis copia Reo denegaretur; quia sic multoties condemnaretur absolvendus *arg. l. Absentem. ff. de Penis.*

Peremptoriae autem litis finitæ in ipso limine Judicii proponuntur, utpote quæ litis ingressum impediunt. *§. Harum. hoc rit. cap. 1. de Lit. contest. in 6. & ibi Gloss.* Quod procedit quando in vim declinatoriarum proponuntur. *Gloss. in d. c. 1.* Aliæ verò Peremptoriae possunt proponi quandoque ante sententiam, sive etiam antequam sit in causa conclusum; & possunt etiam protestari ante litis contestationem. *d. cap. Exceptionem. l. Exceptionem. C. eod. c. Auditis. de Prascrip. c. De testibus. ext. de Testib. in fin. §. Cetera. h. t. Gloss. in d. c. Exceptionem. eod.*

Verum ab hac Regula excipiuntur quædam exceptiones, quæ etiam post sententiam proponuntur, ut exceptio Macedoniani, & Vellejani. *l. Tamen. ff. ad Maced.* Item fallit in qualibet peremptoria à Milite per simplicitatem omissa, nam eam post sententiam opponere potest. *l. 1. c. de Jur. & fact. Ignoran.* Quod etiam procedit in Rusticis, si non potuerunt peritiores consilere; ut *l. Regula. §. Sed juris. ff. de Juris. & fact. ignor.* Item Fidejussor condemnatus in solidum etiam post sententiam implorare potest mandari sibi actiones contra confidejussores alios. *l. Si fidejussores. §. Idem respondit. ff. de Fidejuss.* Item exceptio falsi. *c. Super eo. de crimine falsi. l. Si Prator. §. Marcellus. ff. de Jud.* Et si quæ sunt hujusmodi. Et plures casus ponit Accursius in *§. Appellantur. Instit. Civil. eod. & Speculator d. §. num. 14. eod.*

Quando autem tam Dilatoria, quam Peremptoriae exceptiones probandæ sint? dicas hoc modo. Quod dilatoria declinatoria sicut proponi debent in ipso litis exordio, ita quoque eo tempore probandæ sunt: prius enim est, ut sciatur de Jurisdictione Judicis, & deinde ad consequentia procedatur: Verumtamen si per igno-

rantiam exceptiones hujusmodi omittantur, etiam post sententiam latam locum habent. *l. Ad probandum. de Sent. & Rejudic.*

Dilatoria verò proponendæ sunt, & probandæ ante litem contestatam. *d. cap. Inter Monasterium. de Sent. & Rejudic. d. c. Pastoralis. eod. rit.* Limita in dilatoriis solutionis, ut supra dixi, quæ probantur postquam Actor intentionem suam probavit. *d. l. Exceptionem. C. eod. rit.*

Peremptoriae autem probantur, postquam Actor intentionem suam probavit. *dict. l. Significavit. C. eod. l. Peremptorias. C. sent. rescindi non posse.*

Anomalæ autem exceptiones sunt, quæ proponuntur in eo casu, quando contendimus, Judicium nullum retro fuisse; atque ideo dicuntur Anomalæ, quia non sequuntur Regulam, vel naturam aliarum exceptionum: nam locum habent ante litis contestationem, post litem contestatam, ante sententiam, & post; Ut sunt illæ, ne quis veniatur, nisi in quantum facere potest, quæ Anomalæ dici possunt. Item exceptio non numeratæ pecuniæ, & exceptio non solutæ dotis. Illæ enim Anomalæ dici possunt; quia, cum alias exceptiones objiciens probare debeat, quod opponit. *l. In exceptionibus. ff. eod. rit. in prædictis duabus secus est, quia non is, qui excipit probare debet, sed qui petit. l. 3. C. de non numerata pecun. Quod verum est intra biennium. l. In contrahib. C. eod. rit. de non numerata pecun.* Et de exceptione non solutæ dotis est textus in *Auth. de Temp. non solut. dotis. Collat. 7.* Et in his duabus exceptionibus illud mirabile est; quod per oppositionem ipsarum lis quæ contestatur, quod regulariter secus est in aliis peremptoriis; ut per Goffred. in *sua Summa. eod. de Except. n. 8.*

Similes sunt, quæ opponuntur adversus testes; ut puta si quis Mevium examinarum infamem, excommunicatum, vel alias criminofum esse dicat; namque hujusmodi exceptiones neque dilatoria, neque peremptoria sunt. Dilatoria non sunt, quia non differunt processum super principali, sicut faciunt dilatoria: nec necesse est eas proponere ante litem contestatam, sicut dilatorias. *d. c. inter Monasterium de Rejudic.* Non Peremptoria, quia non concernunt actionem, nec ejus exclusionem, quod faciunt Peremptoria. *l. 1. & 2. ff. de Exceptionib.* Verum istæ ante Sententiam proponendæ erunt, cum ad naturam peremptoriarum videantur accedere. *§. Sunt. & h. t. cum, nisi per directum, saltem per obliquum perimant actionem; sublata enim probatione, remanet Jus partis inutile. cap. Sape. de Restitut. Spo. liat. argum. cap. Hermaphroditus. 4. q. 3.*

Et hic obiter nota, quod in hoc casu multum refert, an Testibus opponatur crimen, de quo nunquam alias fuerunt convicti; vel crimen, de quo fuerunt convicti. Primo enim casu exhibenda erit probatio; & probato crimine, ordinaria cessante poena, convicti repelluntur à Testimonio perhibendo. In secundo verò casu testis, cui obijcitur, debet se probare innocentem, alias repellitur. *§. Multum. hoc rit. c. 1. ext. eod.*

Quorsum tandem Præjudiciales? Circa has dicas sic, quod Præjudiciales appellantur ex eo, quod alteri cognitioni præjudicium afferunt. Exemplum habes in *§. Sunt etiam. hoc rit.* ut si quæ mulier Titium in Virum petat, qui ad elidendam mulieris intentionem, consanguinitatis excipiat exceptionem, qua probata, cum quæstio principalis perimatur, de ipsa est cognoscendum, antequam

quàm ad definitionem causæ principalis procedatur. Item si petenti hereditatem objecta sit natalium exceptio. *cap. 1. de Ord. cogn. c. 3. eod. de Ord. cogn. & ibi per Gloss.* Item si spoliatus excipiat de spolio; nam hoc casu probationes super spolio primitus erunt audiendæ, atque si fuerit probatum spoliū, reus non cogetur respondere Positionibus, donec integrè restitutus fuerit. *§. Sed etsi. h. tit. c. Cum dilectus. de Ordin. cognit.* Ratio autem hujus Decisionis est, quia nec nudi contendere, nec inermes inimicis nos opponere debemus. *cap. 1. de Restit. Spoliat. in 6.* Sunt tamen casus, in quibus hoc, quod hic dicitur, non habet locum, ut per Gloss. in *d. §. Sed etsi.* & per DD. in *c. 2. de Ord. cognit.* Unum tamen nota, quod si in civilibus causis loquamur, hæc exceptio debet opponi hoc modo; ut spoliū dicatur factum ab Actore; & hoc introductum est, ne calumniose proposita causas Ecclesiasticas contingat impedire. *§. Sed quia. hoc tit. c. 1. de Restit. Spoliat. in 6.* Alius enim Judex non debet supersedere in causa principali. Quod secus est, si in criminalibus opponatur; quia in hoc casu si Reus excipiens fuerit privatus per violentiam ablativam, vel expulsiivam, vel tota substantia, vel majori parte ipsius, proposita hujusmodi exceptione, quod spoliū a tertio sit factum, processus differtur, propositis pœnis expensarum, vel etiam Arbitrariis, nisi intra dies quindecim obiciens exceptionem probaverit. *§. In criminalibus. h. t. c. 1. & ibi not. de Restit. Spoliat. in 6.* Sed tamen verum est, quod in hoc casu à Judice potest etiam tempus indulgeri, infra quod restitutionem Reus imploret; quo tempore transacto, nisi petierit restitutionem, & causam ad finem perduxerit, non obstante exceptione, poterit accusari. *§. Inter Scholares. hoc tit. d. c. 1. §. Solet. de Restit. Spoliat. in 6.* Et nota generaliter ad supradicta, quod si Reus opponat exceptionem, quæ adversus se ipsum possit opponi; nullatenus talis exceptio est admittenda. *§. Cavebit. hoc tit. c. Nihil. 32. q. 6. cum pluribus seqq. & c. fin. d. 26. c. Judicet. 3. q. 7.* Unde, si quis habens plura beneficia, de eadem pluralitate adversus alium excipiat; aut si perjurium, aut excommunicacionem is obiciat, qui perjuravit, aut excommunicatus est, non est audiendus. *d. §. Cavebit. c. Cum Ecclesiasticas. hoc tit.* Quod tamen verum est, si quis proprio nomine conventus excipiat; secus verò est, cum aliquis suam defendens Ecclesiam, excipiat. *§. Hoc tamen. hoc tit. c. Dillectis. eod.*

Secundò nota, quod quis potest proponere non solum unam, sed etiam plures exceptiones etiam contrarias. *§. Postremò. hoc tit. facit l. Nemo. ubi not. ff. eod.* Quod intellige secundum Abb. in *c. fin. in fine. de Relig. Domib.* Ut scilicet procedat, quando aliquis proponit plures exceptiones contrarias eodem tempore non purè, sed sub conditione; veluti si excipiens dicat, propono talem exceptionem; & si hæc non procedat propono talem: ita inquit Abb. loco suprà allegato; Et de alia declaratione vide Bart. in *d. l. Nemo;* quem refert Abb. in *cap. Pastoralis. eod.*

Quò ad Postremum. Replicatio nihil aliud est, quàm exceptionis propositæ repulsio, vel exclusio quædam: sicut enim exceptio excludit actionem; ita & Replicatio excludit exceptionem. *§. fin. hoc tit.* Unde sicut probata intentione Actoris, deinde probanda est exceptio peremptoria, ut suprà diximus; ita probata exceptione Repli-

catio probanda erit, *c. Illud. de Prescript. & Goffr. in Summ. de Probat. n. 14.*

Hucusque compendiosè dicta de Exceptionibus deserviunt ad generalem earum cognitionem consequendam. Caterum, ut specificam intelligentiam omnium, & singularum Exceptionum studiosus Lector percipiat, legat ea, quæ traduntur ab Oinotimo, à Pichardo, & à Nicolio in *Lib. 3. Instit. Civil. tit. 8. de Exceptionibus;* & abundantius à Pace Jordano *Tom. 3. lib. 14. tit. 23.* & novissimè à Carolo de Grassis in suo eruditissimo Tractatu de Exceptionibus, in quo earum quædraginta tres species exponit, & declarat. At non bene discuntur, nisi Forus practicetur.

TIT. IX.

De Mutuis Petitionibus.

Quoniam petitiones, quæ vicissim à Reis solent proponi, habent speciem quandam Exceptionis; ob id nunc de ista materia differitur; & pro expeditione tituli, videbimus:

1. Quid sit Mutua Petitio?
2. Quando Reconventio sit facienda?
3. Coram quibus Judicibus fieri possit?
4. In quibus causis locum habeat?
5. Qui possint reconvenire?
6. Qui sint Reconventionis effectus?

Quò ad Primum. Mutua petitio, ut nomen ipsum significat, est petitio facta hinc inde; & ex parte Actoris dicitur *Conventio;* ex parte verò Rei *Reconventio;* quoniam Reus conventus vicissim Actorem convenire videtur; ut notat Abbas in *Rubr. extr. eod.*

Quò ad Secundum. Proposita actione ab Actore, & oblato libello, si forte Reus Jus habet conveniendi ipsimet Actorem; tunc potest ipsemet Reus suam reconventionem proponere, ut not. in *cap. Sap. de Sent. excomm.* Et debet reconventio proponi illico postquam fuerit Reus conventus. *c. 1. eod. §. Proposita. hoc tit.*

Quò ad Tertium. Reconventio potest fieri coram quocunque Judice Ordinario, vel Delegato. *d. cap. extr. eod. c. Dispensat. §. Reus. de Rescript. in 6. §. Nec solum. hoc tit.* Hinc fit postea, quod ipsemet Reus interdum vocat coram Judice seculari personam Ecclesiasticam, quam alias vocare non posset. Glossa in *c. 1. extr. eod.* Cujus enim quis in agendo observat arbitrium, eundem habere contra se Judicem in eodem negotio dedignari non debet; ut hic in *princ. c. 1. §. Cuius. 3. q. 8. & l. Cum Papinianus. in fine. C. de Sent. & Interl. omn. Jud.* Unde etiam Actoris, & rei reconventionis æqualis debet esse conditio in Judicio; & ideo si causa appellatione remota committatur, si Reus Actorem reconveniret; uno, eodemque Jure circa appellationis remedium, uterque censendus erit. *§. Utriusque. h. tit. cap. fin. ubi Abb. eod.*

Verum coram Arbitris non habet locum reconventio; Ratio est, quia isti non possunt judicare nisi de his tantum, super quibus in eos commissum fuerit. *§. de Arbitris. hoc tit.* Nec habent Jurisdictionem à Jure, sed tantum notionem. *l. Prator. ff. de Re Judic.* Abbas in *cap. Cum dilectus. de Arbitr. & in c. 1. eod.*

Quò ad Quartum. Reconventio habet locum in omnibus fere causis, excepta causa Depositi, & exceptis criminalibus. *§. fin. hoc tit. c. fin. extr. eod. l. Si quis vel pecunias. C. Depositi. Item*

exci-